

De stod der på Hippodromen tre hundre mann.

Å være ute, men noen var det alltid som hadde ærendet hit eller dit. Asfalten lå glatt og fuktig, en syklist vellet og skled bortover asfalten, det var enno en og annen vågehals som trakket på to hjul gjennom byen. Han hadde fått hjulene med i en trikkelinje og dermed vellet han i gaten. Det skramlet i sykkelens ledet han deiset i bakken, og en bil tuset og branset i det samme. Ellers var det stille på den kantene av byen. Men etter hvert ble det mer folksomt. En del ungdommer gikk temmelig raske oppover Slomdalsvegen. De så ut til å ha hastverk. Litt etter kom det enno noen gående, også disse hadde det travelt. Slik kom den ene etter den andre, noen enkeltvis, andre i grupper, og alle skulde den samme veg.

En intetanende vilde ha undret seg og sikkert kommet i tanker om at noe måtte være på ferde. Men det hadde ikke falt ham inn å sette disse ungdommene i forbindelse med Føreren opprop en tid før. Det gikk jo bare dem som i den tiden visste at de var nordmenn. Mens folk snakket og avisene skrev, mens andre ikke forstod noe utover det at smørgasbordet var vekk og at kort og punkter hadde opptatt plassen i de før så velfylte skap, kom unge menn fra alle kanter av landet, fra sine arbeidsplasser og daglige gjøremål, fra skole og studering, for å møtes på Hippodromen. Og bondeguttene hadde latt plog og heist stå for no å forsvare jorden med æverd. Alene begav de seg ut i det ukjente, alene vilde de ta sitt kjempeleif. Enting er stort i livet, og bare en ting er modig: Å gjøre sin plikt, å bære et ansvar i en stund det ikke blir krevet, men er nødvendig. Norges nye adel begynte å anta skikkelse. Frontsoldaten.

Imens gjorde fru Jensen kanskje innkjøp i kolonialen på hjørnet, og dagene gikk, den ene som den andre for disse innsatsvillens småkårsfolk. Der hadde de sikkert samtidig utdypet sine meninger om dagens politikk, spyttet i all hemmelighet etter de grønnsådede og dermed understreket sitt hjertes mening. Kanskje i den tro at Norge dermed vilde gjenvinne sin selvstendige frihet.

Ved middagsbordet debatterte Jensens også det aktuelle og ga seg villig til å ta de ytterste konsekvenser. Helt gjentak de hva de før om dagen hadde hørt og sagt, — og den stoppolitiske virksomhet ble med triumf avsluttet med følgende ord: — Men jeg spytt etter'n jeg...

Dermed var gjenreisningsproblemet løst og avsluttet for massens vedkommende.

Nasjonal samling derimot kjempet for å redde landets sære. For uten sære kan et folk ikke bestå. Det gjaldt å få Norge til hevd igjen. Landet skulde få den plass i Europa som det hadde rett til i kraft av folkets kvalitet og egenart. Det var et stort arbeid, et kjempeleif, for folket vilde ikke forstå, forblendet som det var av utenlandsk glitter, tant og fjas.

Folket maktet ikke å seg selv å innordne seg under tidens lov. De forstod ikke tiden. Nasjonal Samling hadde tatt en tung oppgave på seg.

Så en tid lang hadde mange søvnløse netter. Føreren oppfordret ansvarbevisste menn til aktiv kamp, til fronttjeneste. Det ble klart det som før lå latent i store deler av folket, at den makt som vilde knuse Tyskland, også vilde være til vår undergang. — hvis seieren ikke ble Tysklands. Det var bittert å måtte erkjenne dette for mange, men det måtte av de fleste erkjennes som sannhet. Slik ble det klart at vi var i skjebnefellesskap med Det tredje Riket.

Denne midtvinters ettermiddag samlet de første

norske frivillige seg på Hippodromen. Fra alle kanter av landet kom de, omkring tre hundre mann, det var forresten temmelig nøyaktig trehundre av dem. De skulde gjøre tjeneste i et nyoppstilt regiment i Waffen SS, Regiment «Nordland». Det ble Waffen SS som etter Der Führers befaling gjorde plass for de frivillige fra de nordiske land. Waffen SS ble dermed bærer av noe nytt, noe hellig som først lå der som spiren til en hellig idé, men seinere vokste fram til en fulltonet virkelighet som rev utallige menn begestret inn i de kjempende rekker. Waffen SS ble bærer av den Stor-Tysklands riksdåd. «Felles blod i felles kamp for en rases evige beståen og kjemper for germanernes rett.

De stod der på Hippodromen trehundre mann og ventet på Føreren og Reichsführer SS Heinrich Himmler. De hadde fulgt en indre befaling. De følte plikten og gjorde den uten at det ble krevet.

De var med ett ukjente soldater. — Så talte Føreren til dem. De stod der i sagnmuggen midt på golvet, rundt om stod det æreskompanier av feligtr tyske SS-menn, avdelinger fra Hirden og andre uniformerte formasjoner. Det glimtet i blanke blåselinstrumenter, en del journalister var travelt virksomme, og det skar i øynene av lynlys og fotolinsær. Militærmusikken spilte en parademarsj og skarpe kommandoor gav gjenlyd i veggene, gøvær ble presertert, og Reichsführer SS Himmler kom. Føreren talte enkelt og full av tro på at de nok vilde klare oppgaven og vise seg som gode nordmenn.

De følte det alle så høytidelig. De tenkte muligens også at de ikke kom til å komme levende igjen fra krigen. Og plutselig var de så alene, hver og en følte det på seg at han alene bar ansvaret for et helt folk. Han alene. De var blitt revet så plutselig bort fra det pulserende livet. Enno i går kanskje hadde en eller annen lagt siste hånd på et arbeid, eller vært på kino med gjenta, eller muligens også båret den minste på armen rundt om i stuene. Det var så meget de hadde revet over tvert. Så var det ikke noe rart i at det ble tomt og stille hos noen og hver av de trehundre staute karene på sagnmuggen. Men Reichsführer SS Himmler hadde sagt: — En ny sære skal tilkjempes ikke bare det tyske folk, — men alle oss som bærer samme blod. — Og garantien for denne sære er dere, mine SS-menn, bærere av den Stor-Tysklands riksdåd.

Hippodromen var en millepel i deres liv. Noen dager etter var de på veg ut i det ukjente.

Det var en stille grå februardmorgen på perrongen ute i Loelvdalen. De første trikkene rømte i veg innover mot sentrum, og søvnige morgengjengere gjespet høyt og var trette i øynene, skuttet skuldrene mot kulden og var rede til å begynne en ny dag på fabrikken eller kontoret.

Det hersket travelt virksomhet på jernbanen. Folk gikk fram og tilbake og snakket alt i ett, mødre og kjærestar snufset i lommeterklæet, enkelte viftet allerede, skjent det var enno lenge til toget skulde gå. Noen småpiker gråt og hang i armene på venninnen. Det var nok ikke så greit å være alene. Men hadde de mot til det, stod de på tå og kysset vennen til avskjed.

Det valet små NS-flagg og vimpler fra flere kupévinduer, og ut av de samme vinduene gliante hundrer av ungguttansikter. Det var de første frivillige som endelig skulde dra sydover. En taktfast sang klevet den disige morgenluften over en grå og våknende by. Fedrene gav sine håpefulle gode råd, og mødrene pusset nesen og tørket rødskantede øyne. Enkelte av de frivillige hadde ikke den glede å ha familien på perrongen. De var blitt kastet ut heimefra, simpeltthen. Og

Men hadde de mot til det, stod de på tå og kysset vennen til avskjed.

det bare fordi de hadde våget å ta en beslutning om å reise ut. Døren var blitt smelt igjen rett for nesen på dem, da de var heimel for å stå adss — si farvel.

Enno hang sangen igjen i luften: — Det bryter et lys gjennom skyen, et varsel om tidens verv.

Tonene slapp ikke taket, de dirret som en aldri opphørende resonans i den stille luften over Oslo by, — og de hundre oppstrakte hender til en siste norsk hilsen løftet forjettet en aning om nye og store tider for det folk som forstod sin tid.

Mangen en hardkokt kommunist eller opphisset kongetilbeder stod undrende, lyttende og følte

— og de hundre oppstrakte hender til en siste norske hilsen løftet forjettet en aning om nye og store tider for det folk som forstod det.

gjennom de stille gater begynte han kanskje å forstå noe han ikke vilde innrømme.

Men hjulene klappet mot skinnene, stadig hurtigere. Lyden steg og sank, rytmisk, men ble borte etter hvert. Til slutt var den helt borte.

Men enno vitnet det i hvite lommeterklær fra perrongen, lenge etter.

Det var slett ikke alle som reiste med toget. Allerede et par dager i forvegen dro flere med fly til Tyskland. Rykket fortalte at disse styrket ned over Skagerakk, noen påstod at de var blitt skutt ned av engelske fly, men faktum er at de som reiste med tog, ankom til Graz, fant de sine kamerater allerede iført uniform og fullt opptatt i tjenesten i Kasernen, Wentzelsdorf, like utenfor Graz.

Det var virkelig en opplevelse å foreta den lange reisen. Mange av guttene hadde vel ikke forestatt større utflukter heimefra før, enn at de rakk heim til frokosten neste dag.

På Moss var det en som spytet, en herre i grå ulster. En eller annen så det fra kjøpveiduet, og herrea i den grå ulster visste at han hadde sett det. Mannen gikk skyndsomt vekk, forsvant i mengden, men han som så det satte seg. Han fikk med ett en beklemmet følelse av at han tilhørte et folk som satte sin ære i skam og søreløshet, og han ble tung for brystet.

Men det var noen som måtte bære et ansvar for et folk. Og blant disse noen var han. Folk lo humla surr, rakk heller ned på de krefter som vilde redde landet ut av forvredelsen.

— Og så vi når det blir krevet —

Han følte hjulenes rytmiske slag, følte også en bitterhet i sjelen, over hva visste han også meget klart. A Arntinn var så mangfoldig, hans liv hadde også vært mangfoldig, derfor var han tidlig blitt filosof.

Men på en annen stor stasjon syd i Norge var det en del landsmenn med fyratikk i hatten som i fullt sinne kastet møballe etter toget, noen spytet og trodde de var kjække ved det. Andre ropte: — Kom ikke tilbake. — Landsforrædere!!!

Når stakkaren er sint, smeller det i dørene. Men midt blant disse stod det virkelig noen med løftet hånd til farvel.

Dusse få var for den ukjente soldat som et løfte om seier.

Lykkelige land som i et øyeblikk da nasjonens grunnvoller rystes, kan trylle fram menn med våkne sinn og tanker for hva som er rett og riktig. Som uselvisk kaster seg inn i en forbitret kamp for å redde sitt folks sjel og landets ære.

Og den ukjente soldat svarer:

Jeg gir mitt liv, og jeg ofrer min livlykke, om enn andre finner det latterlig.

Slik svarer han, og han kan ikke svare annerledes.

Etter en tids jernbanerise rullet toget ned til fergestedet i Trelleborg havn, og vi steg ut av vognene alle som en. Det ble gjort lure forsøk på å få kjøpt sigaretter i jernbanekiosken, og mange ble på kort tid rens mestepå i å føre de svenske neytralitetsvakter bak lyset. Men det nyttet så lite. I kiosken fikk vi ikke kjøpt noen ting, for hun som satt der avfeiet alle med et: cals inta pengar med höll is.

Det gikk forholdsvis hurtig med fergen fra Trelleborg til Sassnitz hvor vi ble hilset velkommen av mange bugnende bord dekket av tyske Røde-Kors-sætra. En del av guttene forækte no å brijere med en mangelfull skoletyakk, men de fleste klarte seg med: «Danke schön» — en smule foriegne kanskje. I småtrav bar det oppover trappene og bakken til jernbanestasjonen. Vi hadde fått med oss pølser, brød og skinke, og disse sakene måtte vi bære under armen. Noen løp med en røkt skinke under venstre armen og koffert og brød i den høyre. Det ble pratet og ledd mye som vi småsprang oppover. De fleste var forundret over gavens, og en herte forskjellige utbrudd herover:

— Ell hal skinke a' gitt, — hva skal vi med den a'?

— Ek's på toget vel. — Gu' hjelpe meg. —

— Pass på hestepelss di. — Egil.

Det var de som gav gode råd og sa at maten kom vel med, vi er ikke i Graz i morgen. Samtidig fikk de jo briske seg med at de var så godt som lokalkjente i Tyskland. En hadde svart i Lilbeck et helt år og fikk mange tilhørere på vegen. Det var utrolig hva han kunde fortelle om Lilbeck. Hvis han kom dit en gang til, kjente han seg igjen, så godt kjent var han. En annen hadde vært i Berlin, og fortalte noe om en liten café i nærheten av Stettiner Bahnhof. Det var noe med en pike.

Men jernbanen var elendig. Skumle, trange vogner uten sitteplasser. Det oppstod mange muntre episoder da vi ble fordelt. Kaptein Andersen som ledet transporten hadde sin fulle hyre

Allerede et par dager i forvegen dro flere med fly til Tyskland.

Guttene trengte på, og de tause vognene ble merkbare på vittigheter. — Err's koladampene, se å få opp gluggene så Amundsen kan få titt på kabineitene. — Du stod nok på huse under monteringa du toget mitt. — Det er utrolig hvor mye morsomt det kan bli med et slikt tog.

Kaptein Andersen puttet tyve, tredeve mann inn i luksuskablene, men dette ble det protestert mot på det heftigste, især av de ti, tolv som ikke kom inn. Det ble gitt gode råd om å holde skinkene over hodet, og det ble anbefalt ikke å ha hendene i bukselemmene. Men kaptein Andersen fortsatte uførtredent.

Det gikk forholdsvis hurtig med fergen fra Trelleborg til Sassnitz.

— Her e det fullt, mente en bergensdialekt påståelig.

— Wieviel mann er dere der da, sa kaptein Andersen.

— Eg e aleins eg, — bergensdialekten trakk seg innover i kupeen under latter av de utenfor som trykket på for å komme inn.

— Los zwansig mann inn her, sa geschäftige kaptein Andersen. Kapteinen snakket allerede litegrann tysk. Men det klang så spist og uforfalsket Oslojargon av det. — Ingen morsomheter takk, tilføyde han.

— Eg meine han e galen eg, — bergensdialekten gav seg ikke.

Endelig var alle stuvet sammen, og en lang, trett reise gjennom Tyskland begynte. Det vilde være lagt å si at det var en behagelig reise. Majoriteten ble stående, bare noen få, bare de som var heldige nok, la seg ned innved vegen og lå der. Det ubekvemme var vanskeligheten med å få annd seg.

Det viste seg at skinkene var utmerket — som hodepute. Der lå de da og ble svarte på flatsiden og fettet av hårloje på det fyldige. Elsermannen tok seg kan hende en jafs av og til, hvem vet.

Et yndet tilholdsted var W.C. De som var så foretaksomme at det lyktes dem å entre potten — som forresten var en bette med trelokk — satt der så lenge som mulig.

Endelig etter mange dager lå Berlin som et pust bak oss, og noen hundre langakjeggete karer steg ut og stirret forknynn inn i den fremmede, men vakre by Graz. Det var en stygg dag. En dag til å bli grinet av. Det småregnet, og en sur tåke lå som en mare over gatene. Og eventyret kunde begynne.

Det ble morgen og det ble aften den første dag. Solen flommet over det vidunderlige landskapet i Stelermark, sendte søkende sine rede stråler over aftenhimlen og gyllet ansen over marker og eng. Bakken for lå åsene og tegnet sine markante silhuetter mot det mørkeblå, som vilde de vise seg større og merkelige enn noen andre åser. I syd hevet Slottberg seg med tinder og tårn, knelsende som et støtt farvel til sol og lys. Men granskogen lå mørk og stille. Nesten taus og hemmelighetsfull låste den seg inn i seg selv, men vandret en inn i den, åpen den favnen og anget vidunderlig av bar og jord: — Her er det deilig å leve. Det muste lett i trekrone, og en stod der med favnen full av lengsler. Og skogen forstod det.

Kasernområdet var et mektig anlegg, men det var så ulikt de kasernene en er vant til å se rundt omkring i verden. Det passet inn i landskapet som om det alltid skulde ha ligget der. Solide toetasjes murbygninger, en for hvert kompani, og hjørnene av tunge granittblokker. Rundt om hver bygning var det brede plener som om våren og sommeren rammet den blekgule bygningen inn i grønt. Det var plantet en rad bjørketrær midt på plenen huset rundt, og om våren frydet et hvert hjerte seg over alt det vakre.

Rundt om kasernområdet løp en lav knudret mur, og innenfor, med unntagelse av eksererplassen som var belagt med et slags mursteinsrødt pulver, og fotballplassen overfor, var alt bare deilige plener beplantet med ungbjørk.

Det var et mektig anlegg.

Inne i bygningene var alt pent og ordentlig. Små luftige stuer med plass for ti. Til hver mann var det en jernseng og et skap, dessuten hadde hver mann sin taburet. I fellesskap hadde vi et stort skap. Der var det anbrakt forskjellige ting til renhold av rommet og kanner og kar av forskjellige slag. Alt til sitt bruk. Sogar høytaler var det på vegen, og i pausene kunde en høre den herligste musikk og nyhetene. Vaske-rommet var med vegger og utstyr i skinnende hvitt og nikkel, med kaldt og varmt vann. Spiserommet var holdt i gammel tirolsk bondestil, og det ble spist av tallerkener. Det manglet bare servietter.

For de tyske soldater er bare det beste godt nok, og vi norske frivillige ble behandlet som deres egne.

Men det er like logisk som enkelt at når det gjøres så mye for soldatene, forlanges også det utroligste igjen.

Og vi fikk kjennskap til prussisk disiplin. Ikke en avdanket og utallt sådan, men prussisk sliping gjennomført til det ytterste.

(Forts.)

På "Wiking" tokt

II. DEL

Gras - Heuberg.

(Fortsettelse.)

Vi ble ført inn i en hoksedans, et mareritt av de slueste utdannelsestoder. Det var rimet for øynene og smale i ørene, kroppen var en tidlang som gjennomprykt, og lystan til å synke lyst nok mang en gang ut av øynene på oss stakkars offer for denne sadisme. Den erklærte fiends var selvselig lagfører som kjørte oss uten hensyn til menneskelig yteevne.

Vi ble ført inn i hoksedans

Men vi lærte oss å bite tennene sammen. Og det viste seg også blant annet å være hensikten. Nok om det.

Ut av denne utrolige heksekjelen, rekrutt-tiden i Gras, utkrystallisertes soldaten, en lydhør og finslepen elev av Barraa.

Han behersket ikke bare det elegante i parade-soldatens oppvisninger, heller ikke bare den fullendte beherskelse av armer og bein. Han ble den innbitte, den stolte, den selvsikre som i et lyn-glimt oppfattet situasjonen og behersket den.

Vi ble soldater.

Etter fire ukers øvelse skulde vi mønstres av kommanderen. Dagen var imøtsett med atskillig spenning — og hvis den forløp heldig, vilde den elementære oppdragsstid ha tatt en ende og våpenøvelsene begynne.

Det flommet av sol i lysegrønne bjørkeknepper, og hele verden åndet av vår. Grasplenen ble frodigere for hver dag, og gule og hvite liljer nikket i vårvinden.

Langs åsfallgaten opp til øksererplassen kom nordmennene maršerende. Kolonnen var snorrett, og sideretningen var som holdt på plass med linjal. En kraftig sang fylte luften. Det var den sanne som tidlig en februar morgen hadde lydt innover morgentrette mennesker i gatene omkring jernbanestasjonen i Oslo. Noe ble den sunget i Gras, men kraftigere og mer taktfast enn den gang.

Da led en kommando, skarp og tydelig:

— Lied aus!

Og som strøket ut av en usynlig taktstokk holdt sangen med et slag inne.

Da smalt det igjen i vinden:

— A-a-a-chtung!!

Fire hundre bein løftet seg som trukket i en snor, og en felende parademarsj drennet over

plassen! Drum — drum — drum. Høyre hånd beskrev en bus fra bukkesem til bandolier-spenne. Rytmsk. Alle som en.

Det var no over fire hundre nordmenn i Gras. En del var kommet til seieren, men de hadde snart tatt igjen de først ankomne i dugelighet. Forresten var det enda flere nordmenn der nede, men de var nylig kommet, så de kunde ikke på noen måte delta den dagen.

No marsjerte vi i parade inn i den åpne fir-kant og dannet den høyre fløy i bataljonen.

Så ble det kommandert igjen:

— Kompani - i - i - i - halt!

Alt klaffet i dag, no stod vi der som støtter, ikke en finger rørte seg, ikke et øye blun- ket, men alle som én stirret rolig på nakken til mannen foran.

Vi var sikre på oss selv. Fra no av gikk det slag i slag med sikkerhet og eleganse. En og annen var kan hende litt nervøs og gjorde en pussighet under enkelmannsøvelsene, slik som Halvard Svele som i forbimarsj med stor hilsen ble brakt fullstendig ut av fatning og meget flott og krampaktig svingte begge hendene samtidig opp og ned foran koppel-spennen. Han måtte tilbake igjen for å forsøke på nytt, men det samme gjentok seg, han fikk ikke parert hendene etter hilse- ngen.

Kommanderen fulgte interessert med, men det gikk flott alt sammen.

Etterpå uttalte han sin største tilfrednhet.

— Traas i mange vanskeligheter er det lykket oss å svelse dere sammen til en enhet, sa han. For det første var det språkvanskelighetene, —

PÅ «WIKING»-TOKT er boken om divisjon «Wiking», og i store trekk beretningen om de norske frivillige og deres innsats i denne stolte pansergrenaderdivisjon. Boken vrirler av opplevelser, alvorlige, spennende og muntre episoder. Forfatteren, Rolf Per Pedersen deltok tre år som aktiv soldat i «Wiking».

det er innlysende at utdannelsen er blitt vanskeligere fordi vi ikke forstod hverandre språklig. Men det er overvunnet. Takket være deres levende interesse og utdannelsens eneste ånde tålmodighet (hm!) er det lykket oss å få gjort soldater av dere uten å bruke lenger tid til det enn vanlig med tyskere. Kan hende dere av og til ble forferdet, men med enestående idealisme har dere tilignet dere den forståelse som skal til for å komme igjennom. Og det skal sies til dere ros at dere står fullt på høyde med et hvilket som helst tysk kompani. —

Med en viss stolthet tok vi imot denne anerkjennelse. Men gleden var kan hende størst ved tanken på at den harde tiden var forbi. Men der hadde vi tatt grundig feil. Kravet til oss ble stadig større etter som tiden gikk, og nådde først klimaks ved øvelsene på tretteveisplassen Heuberg.

I den første tiden var det alltid en viss spenning mellom oss og tyskerne. Vi var jo ikke alene i kasernen. Foruten vårt rekruttkompani var det flere tyske. De hadde ligget der noe lenger, og de betraktet oss nyfiken da vi kom. Seinerer stirret de alltid nysgjerrig på oss og ventet sikkert å finne noe rart og merkelig ved våre skikkelser. Antagelig ventet de å finne noe fremmed, men de må ha blitt skuffet i så måte og til slutt ha funnet ut at vi var akkurat som dem. Da var det skrytet begynte — konkurransen. Det var om å gjøre å gjøre inntrykk. Og tyskerne skret. Det begynte som regel litt forsiktig:

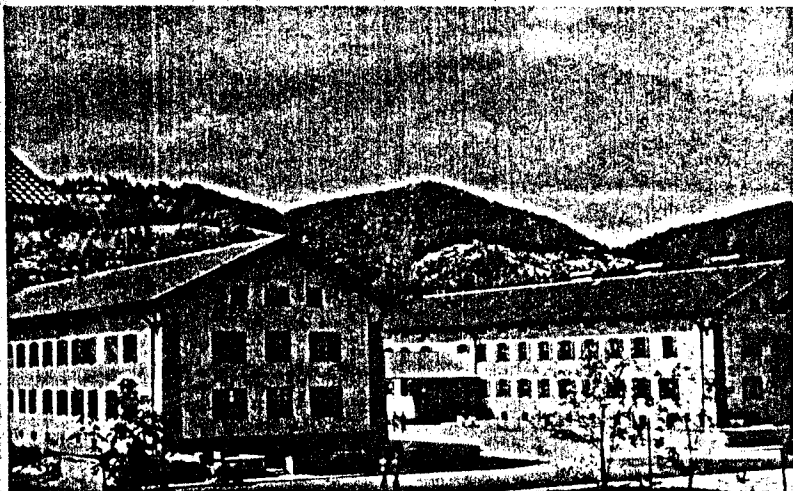
— Macht's Euch Spass praeussische Ausbildung zu geniessen?

Hertil svarte som regel nordmannen ingenting, han trakk som regel på skuldrene og sa ingen verdens ting. Dessuten var han ikke så bevandret i tysken at han på stående fot kunde ha svart det han helst vilde.

Og tyskeren fortsatte da som regel pralende:

— Vi er vant til sånt noe fra før av, det ligger i blodet hos oss. Vi tyskere er verdens beste soldater. Mein Vater var soldat, — og så kom gjerne en lang beretning fra verdenskrigen med følgende sluttpassus: Grossvater war auch Soldat... — Så.

Et megetsigende svar: Men tyskerne fortsatte

Kasernområdet var et viktig anlegg. Det passet inn i landskapet som det alltid skulle ha ligget der.

ufordret med sine beretninger fra familien. Dorfmann sine forskjellige to dresser hadde de hadde han fortalt oss gjeldet (presset). Han var fahim på Uraub. Dessuten hadde han en vunderbar Hiend den var enda av stikkelse skret de. Så skret de av faren sin av moren sin. Av brorens som var det Luftwaffe eller Wehrmacht av st. av surkelen.

Det er ikke å bortforklare at vi ble forbanne på denne skrettheteten. Og i smug ble det lagt helt slagplaner om hvordan vi ved anledning skulde vise tyskerne hvem vi var. Det var ofte slik at vi begynte å få mindreverdighetskomplekser. De tyske lagtererne sjikanerte oss på alle mulige og utænkelige måter, fikk tatt fra oss den siste rest av selvghet så A. A. Anet, det er legn. Den vokste tvertimot. Inne i oss vokste det storartet. Men et aldri så lite hverdagsat ja og seimot, vi vilde hevde oss.

Heldigvis hadde vi norske. Den forstod de ikke. Og pants de oss opp ad stolper og ned ad vegger, kjefet og smalte, verdammte Norge, faules Volk. Det var alt det vi eldte på av skapene og skrek vi skulde holde orden, aller lot de oss stå uendelig lenge på ett bein med en taburet i høyre hånd og et vaskevannfat fullt av vann opp på det igjen, så svarte alltid en eller annen på godt delamål!

No fær du jaddan holle, kjefte din gut, hais aler er hue neri stavia dine.

Det ble aldri noe av, men det hjalp å si ifra. Men enkelte av utdannerne kunde endog være urimelige. De leket ut av seg timelange foredrag om det ene eller det andre, f. eks. om maskingeværet eller «Verhalten gegen Vorgesetzten», og ramset opp tekniske uttrykk og spesialuttrykk fra HDV med virtuosaktig ferdighet.

Så kunde de etter en kort pause spørre om alle hadde forstått.

— Alles verstanden?

De fleste nikket, selvfølgelig, ja, de hadde vel forstått en del. Og hadde de ikke forstått alt, så var vel ikke maskingeværet noen heksekunst. Det kunde vi bare vi så på det. Men en eller annen sa nei. Han hadde ikke forstått, han forstod ikke tysk. Og no bruste underforeren opp, ble rød i ansiktet og skarp i målet. Kjeften delte seg nesten til srene, og den arme uforstandige fikk høre hvilket dumt folk han var kommet fra. Se å kom dere dit dere kom fra, vi har ikke bruk for dere, dumme folk, forstår ikke tysk en gang. Her hadde han gjort seg all mulig møy og lest fra HDV iinnimellom, men ingen forstod det.

— Sie Federsen, wiederholen Sie.

Men det var ikke så greit for Federsen å viskerholle. Han ble stående uten å si et ord.

— Ikke en gang tysk kan dere snakke, dumme mennesker, ikke en gang tysk.

Maskingeværet var forlenget glemt, men det var jo uvesentlig herregud.

Men faktum er at mange tyskere trodde vi var dumme når vi ble stående uten å kunne svare dem på et spørsmål.

Mange hadde det vondt av den grunn.

—

Allerede fra tidlig på våren hadde en del tyskere trenet på idrettbanen. De sprintet og drev oppmykingøvelser, spankulerte banen fundt med piggsko og så veldig sønn veltrenet ut. Vi skjønte snart at de hadde alvorlige hensikter, og riktig, en dag fikk vi utfordring fra bataljonen om å stille et lag opp mot de tyske kompaniene. Dette så lystig ut. Ingen av nordmennene hadde hatt eksersiser ut av beina, og no skulde de plutselig stille opp i hundre meter løp, fire hundre meter stafett og firehundremeteren.

Fra en undervisningstime for nordmenn i «Germania».

Det ble et svare strev med å finne ut hvem som skulde løpe. Kjell Skjefstad var et temmelig sikkert kort, den langbeinte Elverumskaren hadde løpt seg fra mang en straffeeksersis. Holmen fra Lillehammer var ansatt for å være kompaniets beste hundremeterløper. Han var kjent fra heimlandet som en sprinter av format. Arne var også en utmerket løper. Han manglet riktig nok litt på hurtigheten på å gjennomføre et hundremeterløp, men han var temmelig raske på fire hundre.

Etter svært mye fram og tilbake og svært lite trening ble laget satt opp, og det ble bestemt at Skjefstad og Holmen skulde løpe hundremeteren, Gjelberg, Volle, Skjefstad og Holmen fire ganger hundre meter stafett, og på firehundremeteren bare en mann, Arne Jensen.

Etter friidrettskonkurransen ble det arrangert fotballkamp mellom et sammensatt tysk lag og nordmennene.

Men tyskerne skulde være temmelig skarpe løpere ble det fortalt, og det ble sagt at de anså seg uten konkurranse. Det vilde bli et oppgjør mellom de tyske kompaniene. Men i norskeleiren ble det skumlet om at de skulde løpe nok så fort, skulde de vise en nordmann hælens. Litt spenning var det, enhver gikk med en forunderlig spenning i magen, og det ble en stressak for oss å vinne. Vi måtte hevde oss, hele kompaniet forlangte det. — Dere må vinne i morgen, guttar.

— La ikke tyskerne få blere seg med at de slo oss. — De utvalgte fikk utallige gode råd, men også trusler. — Gud nåde dere hvis dere ikke vinner. — Gu' bære, jeg aka trekke tryne ditt flatt hvis du ikke vinner. Løperne skulde redde hegemoniet, det var ikke beinn om annet, og da dagen opprant, stilte våre fem mann opp med en helagjeng på fire hundre glødende patrioter. Det var en ypperlig dag, og stemningen var gillrende.

Det er ikke tvil om at Holmen og Skjefstad var litt hemmet, de hadde jo aldri prøvd seg mot tyskerne, og en kunde jo ikke vite hvor gode de egentlig var.

Det stiltes til start for hundremeteren, og løperne trippet spente og utålmodige bak startstreken, no ja de seg til rette.

Der smalt startskuddet. Orkanaktig brelte tilropene utover banen, tys-

kærne helet sine, og nordmennene skrek: — Holmen — Skjefstad, Holmen — Skjefstad. — Skjefstad var først i starten, man måtte gi tapt etter knappe femti meter, da kom Holmen og en tysker med kjempeseg. Omtrent på likt hev de seg over mål, tyskeren en tanke foran.

I tyskeleiren var det en endeløs jubel. De hoppet og skrek, og vinneren ble båret på hendene, men norskeleiren hadde fått mer selvsikkerhet. Det ble arbeidet på spreng. Holmen og Skjefstad ble massert av villige hender. Praten gikk lystig, de hadde nesten vunnet, og no skulde de vinne stafetten.

Jensen var imens gått ned for å stille til start firehundremeteren. Han var alene nordmann, rundt om ham trippet åtte tyskere, alle med piggsko. Et par av tyskerne vilde starte stående, men fulgte snart Jensens eksempel og pyntet ut startgropene. Han forsøkte å være rolig, men spenningen var for stor for ham. No begynte guttene med tilrop av alle slag:

— Rolig Arne!

— Ikke mas deg ut på de første hundre meterne.

— Ligg på hjul.

Det manglet ikke på hjelp.

Under voldsom begeistring fra norsktribunen fór han ut som til et sekstimeterløp og ledet klart de første hundre meterne. Det så ut som om han vilde tvinge konkurrentene til å pumpe seg ut, med å måtte innhente ham igjen. Han tok svingen som førstemann og hadde dermed en betydelig fordel.

— Heis Arne, du klarer dem, Arne. Arne. Men han hadde sikkert gått for hardt ut, stemmen fra tilskuerne var som et brus bak ham. No kjente han en tysker arbeide seg opp på siden av ham, han hørte den regelmessige pusten og merket at han halte inn på seg. I siste svingen trengte tyskeren seg foran og presset på. No ledet han med to meter. Arne kjente beina svikte, han hadde tatt seg for hardt ut i starten, de fordamte beina, de var som mørbanket.

Det så ut som om han var i ferd med å gi opp, men der — der, — hva var no det —, og no skrek vi og trampet alt vi orket, heiet ham fram: — Arne, Arne, ta'n igjen. Han slappet armene!!

En iling av glede fór gjennom Arne, han hadde nesten gitt opp, men tyskeren slappet virkelig av.

Vi lærte å holde orden på sakene våre.

Fra et av mannskapsrommene i Graz.

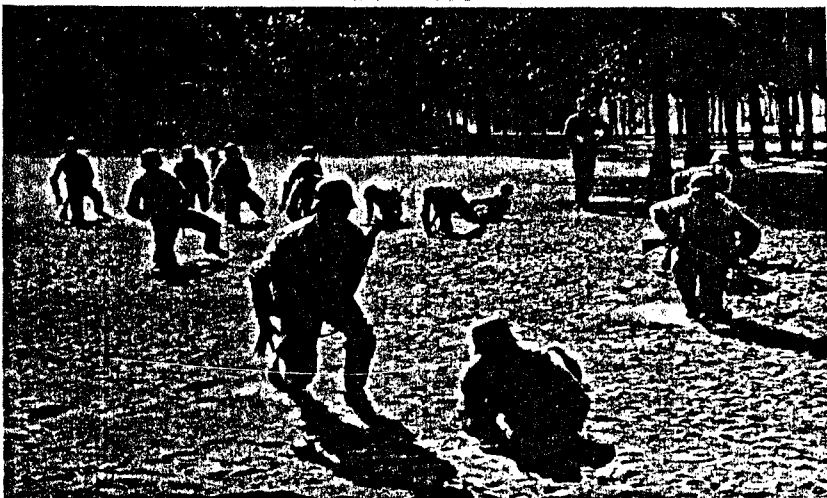
Armene hang ned langs siden et øyeblikk, de var uten kraft. Tyskeren var trett. Arne var trett. Da hevet han armene i en veldig kraftanstrengelse og fikk beina revet ut av den lamvende takten og hev seg på i en veldig innsjutt. Ropene lødnet ham opp. På tribunen ropte og skrek guttene seg hese. Avstanden mellom tyskeren og Arne ble mindre og mindre, ble til ingenting, han drog forbi, forbi, men tyskeren hang på. Han hev seg opp på siden av Arne igjen. Det var som beina knakk under ham, pusten gikk uregelmessig, der var mål.

Han vant. Da ble han løftet av sterke hender og lagt på grasmatten.

Det var livlig i norskeleiren, praten gikk, det var ikke ørenslid å få. Vi stod likt. Stafetten vilde avgjøre det. 400-meterløpet og stafetten ble diskutert på samme tid:

— Han tok'n gitt, følt til å løpe. — Han tok seg helt ut, jeg trodde han skulle delta sammen, jeg. — Kjøkk har. — Sikkert. — Bare stafetten holder så. — Den holder.

Men Arne Jensen lå i graset, og en frydefull glede jog gjennom ham. Der var solen, og det var en liten blomst, og så kjælig det var i graset. Kameratene skret av ham, ja, var det ikke rart i verden. Forleden hadde de ledd seg dårlig av ham. Det var under boksetreningen. Han hadde aldri i sitt liv bokset og så fikk han trukket et par store hansker på hendene. Til partnet fikk han en tømmerhogger fra Hedmark. A

— etter en tid med øvelser og manøvre lærte vi våpnene & kjønne.

han hadde gjort en ynkelig figur. Tømmerhoggeren hadde virvlet med armene og så hadde han fått seg et par på hvert øre og en i magen før han visste ordet av det. Han hadde tatt telning med en gang. Så ynkelig var det. Han hadde hørt dårlig flere dager etter det.

Men no var alt lyst. Han hadde vunnet. No stilte de til start i stafetten. — Uff, så kaldt det var i ryggen. Men graset var tørt, og solen var varm. Så hostet han. Nei, han hadde tatt for hardt i. Dette slimet i halsen, han hostet igjen og spyttet. Det fulgte blod med.

Tyskerne blandet seg med oss, det ble pratet og diskutert. Dagens middagsgjærett ble tatt på forskudd. Det ble «akedert» på en vidunderlig blanding av norsk og tysk. Men skrytet var borte. Det ble jevnet ut. Så var vi plutselig like. Det var stilltende enighet om det. Det var bare språket som var forskjellig. Egentlig var ikke det så forskjellig heller, ikke mer enn: f. eks. bayersk og platt. Ja, var vi ikke like, var vi ikke helt like kanskje. En utenforstående vilde ikke kunne plukke ut nordmennene, evon uns hlera og si at den og den var nordmann. Det var bare en rar skjebne som hadde skilt oss.

Førstemannen i stafetten Gjelberg tapte noen meter og tyskeren ledet klart ved første veksling. Volle på annen etappe klarte ikke å ta igjen forspranget. Tyskeren ledet overlegent ved annen veksling og Skjefstad hadde over tyve meter å ta igjen. Det syntes ugjorlig. Han mottok stafetten fint og satte opp en veldig fart. Han så tyskeren foran seg, men merket at han halte inn på ham. No fikk Elverumskaren blod på tann. Han brydde seg ikke om de tyve meter. Han løp

som en hjort, han løp som en vind, no var han i halsene på tyskeren, han pustet tungt og hev seg over og formelig fløt forbi. Der var Holmen, Skjefstad rakte ut hånden med stafetten, nei, hva var no det? Holmen fikk ikke tak i den, farten var for stor.

Da skjedd det bedrøvelige, han mistet pinnen vekslingen. Holmen måtte stans og ta opp pinnen. Skjefstaden i norskeleiren utløste i et skuf-

felsens brøl. Den siste tyskeren hadde allerede vekslet og førstemann lå over tyve meter foran. Men da serverte Holmen alle tiders løp. Vi trodde ikke våre egne øyne. Holmen, selv om år er gått siden dengang husker vi det som om det var i går.

Fra det øyeblikk han bøyd seg ned og tok opp stafetten var det som om de andre stod stille. De lange beina hans berørte knapt bakken. Hans stolte, kraftige skikkelse bruste fram med kolossal fart. Ikke bare drog han igjen de andre, men da målnoren strammet seg om brystet hans, slo han det beste tyske laget med ti meter.

Endeløs jubel, det var nesten panikk, det var ikke til å tro.

Fra den dag og utover i lengre tid snakket vi bare om Holmen.

Utdannelsestiden i Graz var forbi, og gutta som seinere lå to år og mer på Østfronten, gjentar gang på gang at fikk de velge, valgte de heller enda to år i skyttergravene framfor to måneder i Graz. Og det var ikke akkurat avveklinger som drog nedover.

Men no var den til ende. Vi skulle komme til Heuberg, og der bli satt inn i en aktiv divisjon. Vi pustet lettet. Endelig, endelig avsted, kunde det bare gå litt fort, no vilde vi til fronten. Mange var redd for at de overhodet ikke vilde bli innsatt i det hele tatt. I Jugoslavia var det enno krig, og ff var innsatt der nede. Det visste vi. Historien om Hauptsturmführer Kilingerbergs meritter led som musikk i våre ører. Flere var redd for at de slett ikke kom til å gjøre aktiv krigsinnsats. Men den gang visste vi ikke —

Bortgjemt, langt oppe ved Donau kilder, på randen av platået til den vakre Donaual, lå troppevevlesplassen Heuberg. Ensom og kald lå den der i maiolen. Mens vårsolen allerede gjorde marker og eng frodige nede i det vakre Steiermark, var det langfira tilfelle her. Solen formådde hverken å line luft eller tæle. Og kunde den ved middagstider smelte sneen, så frøs små-

Utdannelsen i Graz var forbi. —

...bakkene og jorden løst langt ned. I syd kunde en i godværsdager se Alpene. Som rimfrosne fjellskurver rakte de opp dyrt den lette morgentåken.

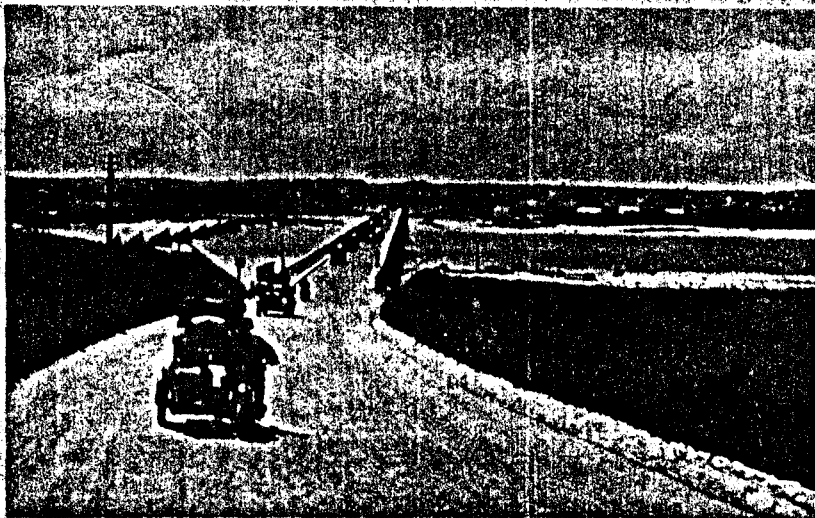
Her avstjet og frøs vi utover våren. Og her ble divisjonen «Wiking» født. Her ble tanken om en intergermansk divisjon satt ut i livet. Først ble det som en stor tank, en langslidd Reichsführer // Himmlers hjerte, men nå satt vi i livet. Det var et eksperiment, et forsøk, det hørkes tvil om den lot seg gjennomføres. Men så stor tro hadde Reichsführer Himmler til den blodmessige likhet mellom de germanske frivillige, at han gjennomførte sin tanke. Divisjon «Wiking» ble satt ut i livet. Her møttes i samme lag, frivillige fra Finland, Holland, Danmark, Sverige, Norge og Tyskland, dessuten folketykkere fra de besatte områder i Sør- og Øst-Europa.

Den store begivenhet under Heiberg-tiden, ved Færøene-besetning.

Et virvar av språk, et blandet selskap, men ansiktsrekken var ens. Det bid som aldri kan gå til grunne strømmet gjennom alle. Vi var ett folk, selv om grensene i mange år hadde skilt oss ad. No lærte vi hverandre å kjenne, vi oppdaget at likheten var større enn forskjellen.

Men det er ikke nok å prøve karakteren i fred. Den må prøves ved fronten, den må prøves der hvor mannmod og ridderlighet, kameratskap og redelighet blir satt på den hardeste prøve. I kamp. Vilde divisjonen kunne bestå i kampene uten å rakne fra hverandre, vilde det være ensbetydende med at tanken om et stor-germansk samband ikke vilde være noe fata morgana, men en kommende virkelighet.

Som en flokk feriegjode turister krysser vi Polen.

Reichsführer // underholder seg med de norske «Wikingene».

Den 21. juni stod vi foran det store ukjente.

Så ble divisjonen satt opp og fikk våpen; etter en tid med øvelser og manøvrer hvor vi ble avelset sammen og lærte våpnene å kjenne; ble vi erklært for ferdig til å settes inn.

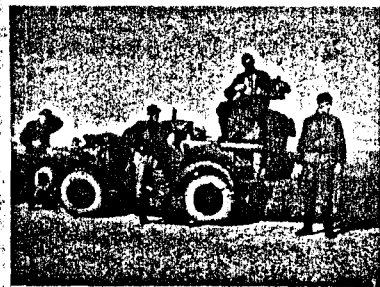
Mot all formodning bar det mot øst. I herlige vårdager rullet vi gjennom Tyskland, inn i Polen og stadig videre mot øst. Nytt liv, nye former og skikker strømmet imot oss på vegen. Vi suget inn de nye inntrykkene med åpne sanser, vi fornemmet eventyret trass i alvoret bak det hele. Ingen tenkte på krig, ingen tenkte på Russland, — og streift tanken oss iblant, akjøv vi den vekk. Som en flokk feriegjode turister krysser vi Polen, rullet i blendende solskinn over Weichsel og med spent nyfikenhet steg vi av bilene i Lublin.

Det var i begynnelsen av juni 1941. Inge av oss ante at vi den 22. juni igjen skulde rulle gjennom Lublin, — — på veg mot grensen.

(Fortsattes.)

På veg mot grensen.

Litt musikk før det bærer los.

På "Wiking"støkt

III. DEL

Kamplarm fra Rawa Ruska til breddene av Dnjepr.

Aust i Europa der hvor steppene begynner, lever det også mennesker. Over alt hvor en ferde treffer en på mennesker, de bor her og der, arbeider og ånder og trækker på hverandre hvor en kommer hen i verden. Men der i Aust-Europa, i kanten av de endeløse skogene på grensen innover mot Russland hvor steppene begynner, lever det et merkelig folkeferd. Menneskene der er små og svarte, ansiktene er runde og nesene uten ben. Mennene arbeider ikke; de lever i skyggen i dobbelt foratand. Hele dagen dovrer de seg på skyggefulle steder og kiserne er frynsete. Både mennens og klærne er overordentlig skittne, og helst fordriver disse snannfolk tiden med å pikke seg i tennene med et strå. Det hender så lite i deres verden, heller ikke bryr de seg om noen ting. Deres boliger er små leirhytter med stråtak, og på kjøkkenet tumler massevis av unger og dyr av alle slag omkring på golvet.

Men der i Aust-Europa, hvor steppene begynner, lever det et merkelig folkeferd.

Kvinnene strevet og maset hele dagen, skrapte møkk av jordgolvet, arbeidet med jorden, lagde mat og fødte unger. De falt tidlig av og ble hurtig stygge, men oppnådde som regel en høy alder.

Vi lå i forskjellige landsbyer et stykke nord for Lublin, byen med de mange jøder, byen som ble dysset inn i natten under den monotone melodien fra Ghetto. Det var jødene som sang lovsangen til Jahve, eller var det klagesangen.

Det var midtsommer og stekende varmt, bare natten var sval. Det var nesten ugjerlig å arbeide om dagen, men det ble uttrykkelig forlangt innsatsberedskap, og derfor var det nok å gjøre for alle.

Dagene gikk med pussing av våpen, etterseing og prøving av redskap og materiell. En som ikke har kjennskap til det har ingen anelse om hva en full-motorisert divisjon har av utstyr. Det er spesialfartøyer av alle slag, panser, speldervogner, stormkanoner, trekkmaskiner i alle størrel-

ser, pansrede mannskapsvogner, alminnelige mannskapsvogner, spesialfartøyer for pionerene, små og store lastebiler, spesialbiler i alle størrelser, motorcykler og ellers alle slags våpen fra store kanoner til små nette pistoler m. m. Alt dette skulde ettersees og trimmes så divisjonen når som helst skulde kunne være innsatsberedt.

Nordmennene kom ikke til samlet innsats. De ble spredd rundt om i de forskjellige regimenter og der fordelt i kompaniene. Men over alt fant en dem i de myke polske vårvelder-oppøkte vi hverandre og fortalte nytt og spurte hverandre ut om hvordan kameratene hadde det.

Om nettene ble det oppstilt feltvakter, og geværene var skarpladd. Det var seilomt å gå fram og tilbake på post i de myke, polske nettter. Det var så stille over alt, bare hærskarer av mygg hummet i luften. Men stillheten ble bare tydeligere, så det. Noen mil borte var den russiske grensen og bak dem gikk soldater på vakt som vi.

Hvis det gikk to poster sammen, talte de gjerne om dette, og om hvorfor de egentlig lå her. Men det kunde også bli snakk om andre ting, kanskje nettopp fordi ingen visste hva som var på ferde, og fordi frykten for Russland fikk tankene til å søke tilbake. Det var så mye om var å tenke på med dem heime, og det var mange som betrodde en kamerat forskjellige ting og hjerteanliggende.

Det var en gjentent som gråt da han reiste, og han hadde gjort seg hard. Mon tro om han hadde likt seg her. Og han lå ut om gjentent hvor vakker hun var, at det ikke fantes maken. Og kameraten spurte hvor gammel hun var og benyttet anledningen til å fortelle om sin, enten det no var Gisela fra Berlin, Trude fra Amsterdam eller Solveig og Ingjerd. Det var det samme.

In melner Heimat da bilhen de Rosen

Og det første møte fikk sitt romantiske skjær, det var enda våren for et par år tilbake. Snøen var smeltet for lenge siden. Bjørken hadde nyss tatt brudedrakt på. Over en yr jord lyste en velisnet vårsol, og småbøkene glitret om kapp, og nøkken klemtet på harpen sin en lovsang i hver rælende dråpe fordi vinteren var forbi. Og som bjørken sprang også ungjenten ut i vårsolen, og deres lette gewandter stod ikke tilbake. Vår vinden leikte hjerteleost med sommerkjolen, og sinene lengtet. Da hadde de truffet hverandre. De stod plutselig anskt til anskt og tittet forsikende på hverandre. Hadde de ikke sett hverandre før? Han hadde bøyet lett på hodet og latt som han kjente henne. Da lo hun, og øynene lyste.

Så lys levende var hun og henrivende. Den blomstrerte vårkjolen satt stramt om midjen, og skjortet beveget seg kåt og livsglad i sølgangvinden. Vakker var hun, et friskt, ovalt ansikt med fin teint, og leppene lyste som kirsosar sansommer. Nesen var smal og rett.

Slik hadde det gått for seg. Hvor gammel hun var? Si det. Tyve år, en blomst. Herregud. Så trasket de på vakt i de polske nettter og den siste natten før 22. juni 1941.

Tidlig om morgenen den dagen ble kompaniene samlet hver for seg der de lå i beredskapsstilling, og kompanisjefen leste Der Führers dagsbefaling til oss soldater på austfronten mens kompaniene stod i giv-akt.

Soldater på Austfronten! I dette øyeblikk fullbyrdes den oppmarsj som i utstrækning og omfang er den største verden noen gang har sett.

PÅ «WIKING»-TOKT er boken om divisjon «Wiking», og i store trekk beretningen om de norske frivillige og deres innsats i denne stolte ffpansergrenaderdivisjon. Boken vrimler av opplevelser, alvorlige, spennende og muntre episoder. Forfatteren, ff-Rittf. Per Pedersen deltok tre år som aktiv soldat i «Wiking».

Frametter veien og ned i greften lå flere sønderkutte panservogner.

Slik begynte der Führers dagsbefaling. Stillehet. Der Führer hadde lagt utviklingen i soldatens hånd, og han stolte på dem.

Den kvelden dro vi austover. Divisjon «Wiking» samlet seg i Lublin og dro rett mot sør-aust. Ved midnattstiden lå vi tett opp til den russiske grensen. Fortroppene var allerede over og i kamp.

Fjernt led larmen fra kanonene, svake drønn i sommernatten. På veien flokkedes guttene seg, gikk opp og ned. Ventet. Maalingeverene hamret i det fjerne, lyskastere strøflet himlen. Månen lyste hvitt, og trærne kastet lange skygger.

I grålysningen neste morgen satte divisjonen seg i bevegelse. Det bar nedover en dalside mot grensen.

På høyre siden av veien ned til Rawa Ruska stod et enslig skilt: «Vorsicht Feindeinsicht».

Så rullet bilene over grensen, en etter en passerte de den oppslåtte bommen som markerte skillet. Pionerene hadde vært snare i vendingen. Det var rolig langs grensen no, og tyske vaktposter vandret fram og tilbake ved bommen. For kort tid siden hadde det stått russiske vaktposter her — og speldet mot vest, inn i mørket. No nikket de tyske vaktposter på hodet idet vi rullet forbi. Det lå noen lik ved siden av veien i en skyttergrav som løp på strått oppover. De lå der med brunste øyne i underlig forvirrede stillinger. Litt nyfikne gliante vi på disse likene og grasset litt. Det lå en to, tre ved siden av

Over grensen.

hverandre, dessuten en del våpen. Langsomt gikk det innover i Russland. Når fortroppene støtte på motstand stod kolonnen stille. Vi kjørte forbi de første pansergravene, en mine gikk i luften og det første nære smell fikk mange til å fare sammen. Lange pansergravene var det forskjellige bunkersystemer, men all var sprengt og ødelagt. Grønlandsdybene var jevnet med jorden, bare rykende ruiner og en del skorsteiner stod igjen. På begge sider av veien stod skogen mørk og stille, vi hadde vært undervegs hele dagen og var allerede noen mil inne i Russland. Frametter veien og nede i grøften lå flere sønderkutte panservogner, de lå der utbrente og med åpne årruller. Det var flest av de små lette panservognene, men også tunge 32-tonns kolosser med flere kanoner og maskingeværer. Mangfoldige flak- og panserkanoner stod ans og forlatt og her og der var veglegemet oppveit av granater. Hestelik med gassprangte mager og enotarmen hengende ut lå med sprikende ben liksom i krampa. Mellom dem, soldatelik i brune uniformer, noen svartbrente, andre med ansiktene presset ned i jorden, ørene og håret var bedekket med jord.

Denen er rar og første gang virker den deprimerende, men de levende er enda rarer. De måtte absolutt titte på likene og flokkedes om dem. En og annen veltet et lik rundt, kanskje for å se nærmere på det grinnende ansiktet. Men det var i begynnelsen. Selsere gjorde ingen ting i uttrykk mer.

I vest hang et rødfloitt skjer igjen på himlen. Dagen måtte vike for natten. Den første natten i Russland.

Kolonnen ble stående på veien og vakter ble satt ut. Guttene rullet seg inn i feltdukene og lå seg til å sove på veien. En underlig stille lyd fylte natten, av og til avbrutt av fjernedrum av kanoner. Fortroppene stod allerede foran Lemberg, ble det fortalt. Vaktpostene vandret fram og tilbake, fram og tilbake. Gled av og til inn i skogen, kvister knokkes, av og til falt et skudd. Så ble det uralig ved noen kjørtøyer, litt mumling og forsiktig hvisken. Den nye vaktet ble purret.

Neste dag støtte divisjon «Wikings» for full kraft mot Lemberg. Ved middagstider fikk vi se på de første tårn og bygninger i horisonten. Det ble kjempet noen timer rundt om og i Lemberg, så rømte russerne byen. Her og der i gatene lå det, en del døde, og på den store åpne plasser foran GPU-bygningen samlet fangene seg.

Befolkningen var som fra seg av glede. På kort tid hadde de helst opp faner og flagg rundt om i byen. Men det var ikke lenger kommunistflagg, det var malt et hakekors på de grillrøde flaggene.

Over gatene ble det hengt ut store hvite duker, med innskriften: Leve de tyske soldater, leve Hitler o. s. v. Over alt langs hovedgatene samlet folk seg, de viftet med lommeterklær og ropte et eller annet høyt i begeistring, og da kolonnen stanset, trengte de seg om bilene og skræviet i veg ustanselig, som om de var løst fra et eller annet.

Det var stor stas. Bolsjevikene var ikke mer.

Det var det samme som frihet.

Men det lot til at folkene hadde lært mye i de tre årene byen hadde vært i bolsjevikenes hender. Ingen propaganda kunde ha fortalt dem mer enn disse tre års undertrykkelse viste dem i en sørgelig anskuelsesundervisning. Typisk var det i hvert fall at enno før byen var renset for fiendtlige soldater, snappet unge ukrainske pliker geveerene fra de døde russerne og hentet jødene fram fra deres smutthuller.

To år er ingen lang tid, men den må ha vært temmelig hard for Lembergs befolkning. De bar no et innett hat mot undertrykkerne og i sitt raseri mot bedøene opplevde de i hvert fall å finne Åraken til ondet.

Det var som ellers i verden jødene.

Så kom da de unge polsk-ukrainske pikene med gever på skuldrene og jødebeholdingen foran seg. Vi forstod også snart hvorfor befolkningen reagerte slik, en del av oss fikk kaste et blikk ned i GPU-kjellerne. Det var ikke til å holde ut.

Etter den dag var det ingen som syntes synd på jødene, tvært imot.

Men enda, et minne sitter igjen fra denne byen, selve undertonen i denne språk, frange og skjelvende storbymelodi. Det var de barbente, fillete og fattige gateguttene bønn etter mat, etter brød: Pan, — Cleb — Bester Herr, gib mir Brot, Sultne og tiggende.

Etter noen timers opphold i byen gikk divisjonen på ny til angrep. Det gjaldt å forfølge fienden og ikke la ham komme til ro, ikke la

Lemberg er inntatt.

ham sette seg fast noe sted. På kryss og tvers grep divisjon «Wikings» inn i Austrømmet, hogg inn et sted, dreiet av et annet sted, spiltet og tok fanger. Det ble tatt tusener av fanger, utallige pansere ble skutt i stykker. Ved Stozow kom det til et stort panserlag, men helt overrumplende for fienden. Etter en ettermiddag i heftig kamp ble hans 47 pansere østikken, og overgav seg.

Vegen var nå til Tarnopol.

Men her falt første nordmannen. Det var H-Usha, Oppen.

Frikk og sterk hugget divisjonen seg videre austover. Den hadde et overnål av kraft. Det formelig sydet av innsatsberedskap hos guttene. Men divisjonen tapte ikke disiplin og øyeblikk, den kjørte med stramme tøyer. Dessuten var det høgsommer i Russland. Det ble lett på uniformene, dette gav følelsen av frihet. Hittil hadde vi bare hatt føling med kasernliv og den strenge uniformdisiplin som heraktes der, no kunde vi trygt gå i lettere tøy. Badesuksen var et yndet plagg. Vi dirrende hente gikk vi til innsats med nesten ikke noe på kroppen. Huden ble brun, og maten var god. Som no f. eks. etter angrepet på Tarnopol, da ble det ribbet og stekt gress i alle kompaniene. Det var et rikt bytte.

Vi hadde nok lagt merke til de mange gåsedammene og omkring Tarnopol allerede før angrepet og skyndet på for å erobre byen. Bolsjevikene vartet opp med panser og grovt skyts, skarpskytterne lå på lur på hustakene bortover og plukket mangan én ut av rekkene. Det bar i veg uten hensyn, først nedover skråningene mot byen, men da åpnet nedover lid for alvor. Det ble å kaste seg flat og grave seg ned for et øyeblikk, men gjevene merket ikke stort til det hele. Av og til skvatt de opp når en granat slo ned like i nærheten, men ellers svømte de omkring som om det ikke skulde være krig i det hele tatt.

Sjefen i syvende batteri holdt ikke ut å se på all denne herligheten og snakket om gjevene i ett kjør. Til slutt ble Gunnar Vetlesen lei av å høre på pratet og sa: «Hvis det er slik at De vil ha en steik så kan jeg gå ned å hente en gås». Gunnar Vetlesen var en snarrådig fyr fra Forsgrunn og hadde vært oppe i mye rart. Han kunde tillate seg å si noe slikt, selv om det kanskje var på spøk.

Men sjefen lo av ham og sa det turde han «owieso nicht», dessuten var det bare et spørsmål om timer så var gjevene i vår hånd. Men dette kunde ikke

Vetlesen ha sittende på seg, og dermed la han i veg nedover skråningen, enstet ikke kulene, men la seg bare av og til flat. Han krep forbi guttene som hadde gravet seg ned og la i veg bort til den første gåsedammen. Her hentes han med et par skudd to gress og med disse under armen hoppet han inn i et lite hus ved siden av. En stund etter kom

han ut, og denne gangen bar han et stort Brett i begge hender. Så la han på sprang oppover. Av og til la han seg forsiktig ned hvis bolsjevikene ble for nærgående og forsøkte å få ham på kornet. Hele tiden balanserte han brettet over hodet, av og til kastet han seg ned, men beholdt brettet i hendene. Det var et syn. Slik arbeidet han seg fram og oppover til han stod velberget hos sjefen med sin kostbare last. Først fikk han grundig kjøtt, men da sjefen hadde satt tennene i det mørkede gåsekjøttet, vanket det lovord. Han var en luring Vetlesen, — der hadde han vært inne i huset og stekt og laget i stand et herlig måltid, for hvorledes skulde han ellers fått gjort det?

Men no var Tarnopol omringet og artilleriet sang opp Tolv kanoner sang opp samstundes. Det lynte i luften, granatene hylte av sted, drøn-

Vi hadde lagt merke til gåsedammene i og omkring Tarnopol.

nene var buldrende og intense, men der i byen var helvete løs. Hele Tarnopol lå i kruttøyk, og for hvert innslag hvirvlet planker, splinter, takrenner og allskens vrak opp i luften. De russiske panserne forsøkte å trenge ut, men det lyktes bare noen få, resten ble stående og brenne og besetningen forsøkte meysommelig å kravle ut av lukene. Over alt løp bolsjevikene ut fra landsbyen og ut i kornakrene rundt omkring hvor de kastet seg på magen. Det vrimlet av dem. Artilleriet fortsatte uførtroent, salve på salve ble jaget over.

Så gikk infanteriet til angrep. I løpet av kort tid var byen felet og renset for fienden, og enhver kunde hente seg et godt måltid mat. To dager etter banket vi på byportene utenfor Sjtomir og sammen med et par andre divisjoner erobret vi byen, som forresten var et jødehull, og vi var no ved den store asfalt-autostradaen som løp snorrett til Kiev.

H-Usha, Oppen.

Vi ante ikke hvilket omfang slaget om Kiew skulde få. Vi visste bare at kirsebærene var modne og at det var sol og sommer. Vi fikk de første brev heimefra. Vi snakket om hvordan det vel kunde være heime og hvordan det så ut i Kiew. Imens følte vi oss fore til venstre og til høyre for autostradaen, men russerne hadde satt seg til motverk. Og det var innledningen til vel et av de største slag som ble kjempet på Austfronten.

Kiew ble beleiret som i den tid Warszawa ble det. I dager og måneder framover ble stillingene holdt, mens i sør og nord andre panserarmeer satte over Dnjepr.

Men før det lyktes oss å sette over Dnjepr, for derved å slutte ringen om Kiew, måtte området sør for autostradaen Kiew-Sjtomir med byene Biala Zerkiew, Taratscha, Luga, Boguslaw, Korsuni og Smela tas. Her hadde fienden satt seg godt fast.

Division «Wiking» ble trukket ut av kampene ved Kiew og ble satt inn ved Biala Zerkiew.

I drivende sommervær bar det sørover. Himmelen var tindrende blå. En tropisk hete fikk oss til å kaste uniformstykkene ned i bunnen på bilen, ståhjelmene ble tatt av. Den var for tung. Her i hjertet av Ukraina så det oss først hvor rikt landet er. Milevide hvete marker så langt øyeblikk og enda lenger, mette vårt blikk valende korn allerede modnet til høsting. Det var i slutten av juli.

Biala Zerkiew ble tatt uten at russerne ydet særlig motstand. De trakk seg tilbake og besatte høyden sør for byen. Om natten så vi dem underminere vegen som smadde seg over høyden mot Taratscha.

Artilleriet skjøt forstyrrelsesild hele natten igjennom. Neste dag brøt fortroppene de fiendtlige forsøksningene og stormen mot Taratscha begynte. Regiment «Germania» fikk i oppdrag å ta Taratscha og å sikre formarsvegen mot sør. Regiment «Nordland» skulde i ly av «Germania» fortsette austover og besette Luga som var ansett for å være et viktig støttepunkt i russernes operasjoner.

Det er det eneste ved de tyske operasjonene at blir en ting befallt blir det også gjennomført på timen og minuttet.

«Germania» hadde knapt erobret landvegen inn til Taratscha før regiment «Nordland» bruste forbi og begynte sitt angrep på Luga. Og det er betegnende, at mens det ble kjempet om disse byene, eller stedene, rullet tredje avdeling fra artilleriet videre austover og begynte egenhengig uten infanteristøtte et avsluttende angrep på Boguslaw.

Men «Germania» kom inn i et blodbad.

Taratscha lå nede i en dalsenke, formarsvegen førte midt gjennom byen og var helt i vår hånd. Men det nyttet ikke å føre et angrep mot byen derfra. Hensikten måtte være å knuse fienden, ikke å trykke ham ut av byen og la ham forsvinne på steppene.

Derfor ble stillingen holdt uten at det ble gjort noe forsøk på å trenge inn i byen fra hovedvegen.

Derimot brøt en bataljon gjennom de russiske linjene mot sør og besatte alle høyden vest for byen. Dermed kom russerne i det kritiske lele

at de bare hadde en mulighet for å unnslippe, nemlig rett sør i retning av Uman. Men i tide må de ha oppdaget at denne veg bare førte dem fra en felle og inn i en annen. Uman ble i de dager tatt av «Leibstandarte».

Mot aust var det hytteløst, her lå regiment «Nordland». Luga var helt i vår hånd. Det var ikke å gjøre for russerne enn å yte motstand til det ytterste.

Det fikk våre helttemodige infanterister i «Germania» straks føle. Da de arbeidet seg nedover skråningen mot Taratscha, ble de møtt av en trommeild så de ikke kom et skritt videre, men måtte grave seg ned. Det plystret og hvinte forbi arans deres, mektige dregn av storkalibreret skyts, såret øynene, fortvilte hender arbeidet febrilsk med spaden, et inferno av lid, støl og jern.

Det ble ikke bygget ut noe gravsystem.

Det var ugjerlig.

Da lå halvt nede i skråningen, russerne kunde følge den minste bevegelse og en retrett var ikke tale om.

Omsider hadde de fleste fått gravet seg ned, og der lå de uten å kunne bevege seg, uten å kunne titte opp. Var en eller annen så ufor-siktig å løfte på hodet, knitret maskingeværene fra alle kanter og de fiendtlige skarpskytterne var uhyggelig sikre.

Det ble gitt ordre til ubevegelig til natten vilde utbygget stillingene.

Bare det kunde bli natt.

Russerne forholdt seg merkelig passive. Av og til sendte de noen salver grovkalibrert over for likesom å tilkjennegi at de var våkne. Det var spenning i luften. Utallige ensker strømmet gjennom guttene der de lå i skråningen. Kunde de enda få anbrakt maskingeværene i stilling, kunde bare vårt eget artilleri bli satt inn. Kunde det enda bli merkt.

Og natten kom.

Maskingeværene ble satt i stilling. Postene ble fordelt på forskjellige avsnitt. Da satte russerne inn med en trommeild som ingen har opplevd maken til. Det orglet i luften, enfandenivoldsk symfoni og jorden trytet under innslagene. Russiske maskingeværer barberte skråningen nedenfra og oppover.

Tre ganger gjentok russerne lidoverfallet med uforminset styrke. Da kom angrepet.

Som skygger og smådjevler yrte russerne opp over skråningen, de søkte ikke dekning, men løp lett sammenbøyd oppover.

Stormen mot Taratscha begynte.

Våre maskingeværer spydde lid. De forreste stupte. Men neste bølge trengte på, trengte nærmere og nærmere. Det ble nærkamp i gravene. Håndgranatene detonerte med små skarpe knall. Maskinpiistolene bjefet litt og støtvis. Et sted i mørket lå nordmannen Sverre Hegre, han knep hånden hardere om maskingeværhalsen og trykket forover.

Hadde de visst hva som vilde komme til natten hadde de sikkert ikke uttalt ønsket.

Solen svant i vest, verden omkring dem døde langsomt ut da dagslyset ble borte.

— Dette fordemte mørket. Skyte etter skygger var neimen ikke det grunn morro. Øynene stirrer hardt langs geværløpet. Kom med noen flere håndgranater, ropte han bakover, løpet er for varmt, la han til for seg selv. Kunde han enda se noe av det som foregikk nedenfor.

Det var ikke ørens lyd å få.

Han hev maskingeværet i en annen retning og trykket hardt på avtrekkerne. Det bolget og bukket nedover, noen skrik brøt larmen, vonde skrik.

— Bare det kunde bli lyst. Han bet tennene sammen.

Noe svirret i luften, han bøyd seg ned, grov ansiktet ned i jorden. Håndgranaten traff ham på ryggen og spratt lenger vekk, hvor den detonerte og sendte en lavine av jord over ham. No var de neimen ikke langt unna. Han grep granatene, den ene etter den andre og kastet nedover. Noen korte glimt der nede.

Da var de over ham.

Fire, fem mann brøt seg ned i graven og hev seg over ham. Men Hegre tapte ikke besinnelsen av den grunn. Den store nordmannen reiste seg opp og sveivet med armene, brølte et eller annet på norsk og klasket to av dem sammen så de datt som sekker over maskingeværet.

Flere og flere trengte ned i graven. Kamera-tene sloss for livet, det ble trukket kniver. Hegre grep spaden. Og no levde det gamle vikingblod opp i nordmannens årer. Svelende med spaden ryddet han graven til høyre og venstre, slo om seg med lang arm. Svelten rant nedover ansiktet hans, luggen lå ned i pannen.

Men han gjorde rent bord. Sist hev han de to vekkt fra maskingeværet og la seg til rette igjen. Løpet var allerede blitt kaldt.

Det ble rolig.

Døden hadde herjet på skråningene over Taratscha.

Tarapopol er omringet.

En uke lå de der uten å kunne bevege seg. Hver natt satte russerne inn med de samme harde angrepene, men ble hver gang slått tilbake. I grålysningen den syvende dagen spilte artilleriet, som var kommet til unnsetning, opp i en timelang trommellid på Taratscha, og våre infanterister leste seg fra gravene og stormet byen. Det ble ikke akutt meget. Russerne var forlengst ferdig. De fant bare en henderakutt by. Taratscha var i vår hånd.

Imens støtte artilleriet fram mot Boguslav og gikk i stilling tyve kilometer fra byen. Forrest og uredet oppreist i bilen står Hauptsturmführer Schlameicher, en tysk offiser av rette slaget. For full fart går det innover mot Boguslav. I Luga rastet vi noen minutter, mens kommandøren kjører lenger fram for å sondere terrenget.

En flysveit russiske bomber drenner i veg over oss, det blinker i lettmetall, sovjetstjernen lyser rødt og grønt på vingene. Vi løper i tåkne, men bombene faller langt vekk. Schlameicher kommer tilbake, han gir signal og kolonnen ruller videre. Syvende batteri blir hentet av en melder og de tunge kanonene raser forbi. Oh, no blir det slaget. — uten infanteri.

Vi joraker roper til hverandre gjennom støvskyen. «Nytt heimfæra? No går det løs gitt,» — avette og skitne, men ved godt humør. Opp i et tårn ligger observatøren med kikert. Han roper alt i ett nye tall og kommandoer ned til sambandsmannen. Syvende batteri skyter. Det er velgjørende å høre egne kanoner skyte. Russerne prøvde med et par skudd, men nådde ikke fram. Innalagene lå femti, seksti meter vekk. Da reiste V. B. (framskutt observatør) seg opp i sin fulle høyde og fekket med armene. — Fulltreffer. Fulltreffer! Det russiske batteriet er truffet.

Russerne flykter. I mellomtiden kjører de andre batteriene opp og no blir det liv. Det spares ikke på kruttet. Russerne trekker seg tilbake mot Boguslav, opplyser V. B. — Schlameicher har i all hast slått batteri kjera lenger fram, de skal ta de flyktende under lid.

høydene foran Boguslav be-
satt. Batteriene var gått i stilling i løpet av natten.

Richard Børresen, en nordmann i niende batteri, kom gående langs vegen. Han hadde vært tilbake med en melding for batterijefen og skvalde fram til stillingen igjen. Uten tanks for at det kunde ligge noen i skauen og ta ham på kornet, gikk han der og lot tankens drive.

Da ropte én eller annen på ham.
— Hei Richard, ser du ikke folk du da?

Han snudde seg og fikk se verdens underligste ting. Der satt Engelschien, en nordmann i syvende batteri, og apliste for kost. Makelig og trygt for med en god grinsende russer som sette.

I alle dager har Janen Aunet det anstusssant sitte plass.
— Det ja. — Engelschien klappet øyene på rumpa, det er sønkekameraten min fra i natt det.

— Åru gærn?

— Jo da, vi kom hit ved ettiden i natt, stumende merkt, forstår du, og trøtte som bare fan, så ok jeg ullteppet og slang meg i grøtta som vanlig, men der lå en fra før. Jeg gadd ikke fløtte meg, forstår du, og bare dytte til'n, og så har ikke åke litt lenger innover. Med han ferte ikke på seg. Han er sovna, tenkte jeg, og dermed sovna jeg også. I dag tidlig glante jeg rett i gapet på'n. — har du sett så fle tenner noen gang.

Vi ventet mens artilleriet sang opp.

Etica Zierkiew ble fast uten at russerne lytet sørlig motstøt.

Batteriene var gått i stilling i løpet av natten.

Da blir det flytt i skaukanten fire hundre meter aust og til høyre for syvende batteri. Et skred av maakingeværlid feier hen over stillingene. Alle kaster seg nasegrus, forferdet over dens overrumpning. Da reiser Schlameicher seg. Uten å akte liden går han bort til batteriet og tar selv kommandoen. — alle til kanonene!

I en fart dreies kanonene mot aust og i direkte skudd spyr de fire rørene stål. Mannskapet akter ikke maakingeværliden, men lader og skyter uten opphold. Det ble for mye for russerne. I en liten ildpause kommer de ut, vifter med hvite skjorter og aviser til tegn på at de overgir seg. Fangene ble sendt bakover.

Offiserene stod no i en klynge og samrædde om det vilde være mulig å ta Boguslav uten infanteri. V. B. mente nei, men Schlameicher bestemte seg for å beleire byen.

Attende batteri ble sendt forover og gikk i stilling så de akkurat greide å beskytte høydene foran byen.

En del av kanonmannskapene ryddet skauen på begge sider av vegen. Neste morgen var

Børresen lo. Engelschien lektoren fra en av Norges gymnasier, satt her med skolebrillene på nesen og ned sin brødskaik sittende på en død russer. Engelschien trygget videre det blåsigle håret strittet til alle kanter.

Jeg må nok gå, jeg, sjefen venter, Børresen rakte fram hånden.
— Tror'u vi greier Boguslav da?
— Jæss ja, — det kommer infanteri i morgen, har jeg hert.

— Det er da bra. Skauen er full av russerne, — jeg så et glimt av to-tre stykker i dag tidlig. De løp forbi bort skauen, like ved den lysningen derborte, tromlet opp ledning, — frekke som øden, forstår du.

— Først gitt.

De satt enno en stund og pratet sammen, da rakte Børresen fram hånden til avskjed og gikk.

Du får ha det da, — bra mener jeg, sa han.

Engelschien frakk fram geværet og begynte å pusse det.

Hauptsturmführer Schlameicher, en offiser av rette slaget.

(Fortsettes.)